

07.05.2018 Ministru prezidenta Māra Kučinska uzruna starptautiskajā konferencē “*Europe After 100 Before*”

Godājamie konferences dalībnieki!

Dāmas un kungī!

Pirms simts gadiem beidzās Pirmais pasaules karš un uz sabrukušo impēriju drupām radās desmit jaunas Eiropas valstis. Tas bija arī neatkarīgās Latvijas dzimšanas laiks.

Pirmais pasaules karš Latvijā atstāja dziļas un traģiskas pēdas. Latvijas iedzīvotāju skaits saruka par vairāk nekā 35%, no 2,5 miljoniem 1914. gadā līdz nepilniem 1,6 miljoniem 1920. gadā. Tika sagrauta rūpniecība un iznīcināta infrastruktūra. Tomēr Latvijas tautai pietika spēka un apņēmības izcīnīt brīvību un uzcelt savu valsti, kura atrada savu vietu Eiropas valstu saimē.

Šodien Latvija, vēl pēc viena gara un traģiska savas vēstures posma, no jauna ir atradusi savu vietu Eiropā, kļūstot par Eiropas Savienības un NATO dalībvalsti.

Respektējot manai uzrunai piešķirto laiku, runāšu tikai par pašu galveno: par principiem, kam ir jābūt mūsu darbības pamatā, lai valsts, Eiropa, Eiropas Savienība būtu stabila un ilgtspējīga.

Atskatoties nesenā un arī senākā Latvijas vēsturē, varētu teikt, ka mūsu darbības pamatā ir bijis brīvības princips. Domāju, ar to varam lepoties un būt pateicīgi iepriekšējām paaudzēm par šī principa uzturēšanu. Bez tā nebūtu bijis Baltijas ceļa, bez tā mēs nebūtu atgriezušies Eiropā.

Šodien mūsu paaudzes pienākums ir iet tālāk uz priekšu. Tādēļ es vēlos izvirzīt trīs principus, kas būtu svarīgi, Latvijai kopā ar pārējām valstīm veidojot Eiropas nākotni.

Svarīgi uzreiz piebilst, ka mēs nesākam tukšā vietā. Pagājušā gada martā Romā visas 27 Eiropas Savienības dalībvalstis pauda apņēmību turpināt attīstīt, uzlabot Eiropas projektu, ieklausoties eiropiešu viedokļos un bažās. Pricējos, ka arī Latvijā notiks padziļinātas diskusijas ar iedzīvotājiem par Eiropu.

Tātad par principiem. Pirmkārt, Eiropas nākotnes veidošanā svarīgs būtu solidaritātes princips.

Šis pamatprincips priekšplānā ļautu izvirzīt nevienlīdzības samazināšanu Eiropas Savienībā. Nevienlīdzības samazināšana ir nepieciešama, lai neveidotos “privilģēto kasta” – t.s. “globalizācijas ieguvēji”, un otrā pusē – ļaužu masas, kas jūtas kā globalizācijas zaudētāji. Tiek minēts, ka tieši tā sadalījās balsojums par Brexit.

Ar solidaritātes principu cieši saistīts ir konverģences princips. Tas nozīmē “aizvien lielāku tuvināšanos starp atšķirīgajiem” – tā tas skanētu latviski.

Satraucoši, ka Eiropas Komisija vienā no saviem dokumentiem par Eiropas nākotni ir konstatējusi, ka “konverģence Eiropas Savienībā ir apstājusies”[1]. Vēl satraucošāk, ka netiek piedāvāts skaidrojums, kāpēc. Finanšu un ekonomikas krīze?

Katrā ziņā, skaidrs, ka Latvijas interesēs ir harmoniska Eiropas teritorijas attīstība un asimetriju korigēšana. Tāpēc būtiska loma ir kohēzijas politikai, par ko mēs cīnīsimies. Būtiska loma ir arī priekšlikumam veidot Eiropā “Universitāšu tīklus”, kas tuvinātu Eiropas jauniešus un līdz ar to mūs visus.

Taču vai ar to pietiek, lai korigētu asimetrijas ES attīstībā? – iespējams, par to varētu kompetenti spriest šīs konferences otrais panelis.

Konverģenci var apskatīt arī plašākā nozīmē – mums visiem Eiropā būtu jāvelta papildus pūles, lai pārvarētu domstarpības, mazinātu šķelšanos un veicinātu vienotību. Ir runa par kopsaucēja meklēšanu starp dalībvalstīm, un tas, saprotams, nav vienkārši.

Latvijai ir primāri svarīgi uzturēt Baltijas valstu vienotību. Interesanti, ka šo vienotību savā ziņā “nosaka” ārpusē. ASV prezidents tikās ar visu trīs Baltijas valstu prezidentiem kopā. Tikšanās ar Francijas valsts vadītāju arī bija šādā formātā. Tātad – “ārpassaule” mūs redz kopā.

Arī mēs paši: varu teikt, ka ES jaunā budžeta jautājumos mēs kopā ar igauņiem un lietuviešiem esam izstrādājuši jau vairākus kopīgus dokumentus, esam arī runājuši viens otra vārdā, un šī metode darbojas, atstāj iespaidu, saliedē mūs.

Skatoties mazliet tālāk, svarīgi ir turpināt kopt Baltijas un Ziemeļvalstu vienotību.

Un visbeidzot – trešais princips, kas būtu svarīgs, domājot par mūsu kopīgo Eiropas nākotni, ir kritiskās domāšanas princips.

Tas ir svarīgs demokrātijas pamatprincips, tostarp meklējot zāles pret populismu. Ir zināms, ka latvieši uz lietām raugās ar veselīgu skepsi, arī ar piesardzību. Skaidrs, ka mums, Eiropas Savienībā būtu nepieciešams stiprināt spējas kritiski izvērtēt lietas un notikumus, piemēram, mediju telpā. Arī politikas vidē tas ir aktuāli, lai saprastu, kurš piedāvā politiku un kurš – populismu.

Kritiskās domāšanas attīstīšana varētu būt interesanta tēma ne tikai pirmajam konferences panelim, bet arī trešajam, jo kas gan šo domāšanu attīsta, ja ne kultūra, literatūra, māksla, filozofija.

Protams, šie 3 principi, kas būtu svarīgi Latvijai kopā ar citām Eiropas valstīm veidojot Eiropas nākotni, nav vienīgie. Katram no jums un katram no šodienas paneļiem noteikti būs savi. Aicinu par tiem diskutēt, kā arī neaizmirst koncentrēties uz to, ko varam dot Eiropai un mūsu kopīgajai nākotnei tajā!

Igaunijas prezidents Lennarts Meri kādā uzrunā esot sacījis - mazo valstu loma ir būt par Eiropas līdzsvara barometru. Mazās valstis var būt apgrūtinājums, taču tās ir Eiropas līdzsvara turētājas. Ja Eiropā nebūtu mazo valstu, lielvalstīm būtu tās jāizdomā. Viņam var tikai piekrist.

Ministru prezidents Māris Kučinskis